

2378

KARTA EWIDENCYJNA OBIEKTU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

3. Miejscowość **WŁĄCZONO
DO WOJEWÓDZKIEJ EWIDENCJI**

Nadarzyn

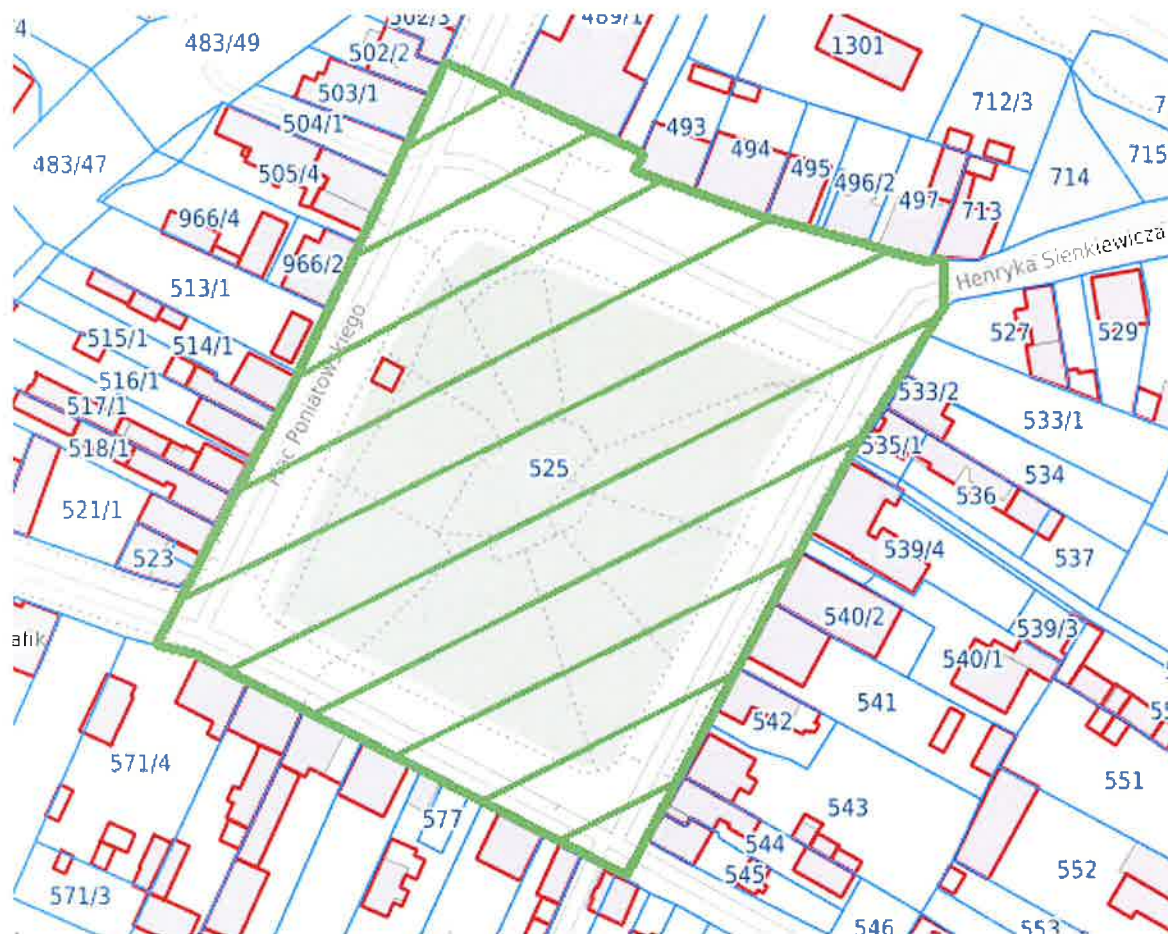
1. Nazwa

Rynek

2. Czas powstania

XV-XIX w.

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

Pl. Ks. J. Poniatowskiego

dz. ew. nr 525, obr. Nadarzyn

5. Przynależność administracyjna

województwo mazowiecki

powiat pruszkowski

gmina Nadarzyn

6. Współrzędne geograficzne

N: 52°05'34" E: 20°48'25"

7. Użytkowanie obecne

Budynki mieszkalne, usługowe, park

8. Stan zachowania

Dostateczny

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

HISTORIA

Nadarzyn otrzymał prawa miejskie w 1453 r. na podstawie przywileju wydanego przez Bolesława IV. Badania archeologiczne wykazały, iż miasto założone zostało „na pustym terenie, prawdopodobnie na wielkim wale wydmowym [...]. Na ślady intensywnego osadnictwa, poczynając już od XV w.”, (*Nadarzyn na przestrzeni wieków*, 2014). Przepuszczalnie historyczny układ przestrzenny miasta nawiązywał do wiejskiej ulicówki, której oś wytyczała ul. Poświętna. W kolejnych latach miasto przeżywało intensywny rozwój, przerwany w XVIII w. zniszczeniami spowodowanymi przez wojska pruskie i rosyjskie. W 1869 r. miasto utraciło prawa miejskie. W XIX w. dokonano niwelacji rynku, wyrównano wówczas jego północną część, oraz wybrukowano (E. Gawrońska, *Nadarzyński Rynek*, „Wiadomości Nadarzyńskie”, 2005, nr 9). W 1915 r. w wyniku pożaru zniszczeniu uległa historyczna drewniana zabudowa wokół rynku. W latach 30. XX w. największe skupisko domów znajdowało się wokół rynku, obszar ten zamieszkiwali w większości Żydzi, którzy w 1938 r. stanowili niemal połowę mieszkańców. W tym czasie zabudowę wokół rynku tworzyły zarówno budynki drewniane jak i murowane, pośrodku znajdowała się murowana remiza strażacka, którą wraz z wieżą strażacką rozebrano w latach 70. XX w.

OPIS

Rynek ma kształt zbliżony do prostokąta, jego boki wytyczają od południa ul. Krótka, od północy równoległa, a od wschodu i zachodu prostopadłe do niej ciągi jezdne (wschodnia na przedłużeniu ul. H. Sienkiewicza). Część jezdni wybrukowano kostką bazaltową (historyczną), część jest wtórna (kostka betonowa). Centralną część rynku zajmuje park miejski z wytyczonymi alejami, pomnikami oraz krzyżem. Wzdłuż krawędzi płyty rynku wydzielono miejsca parkingowe. Od strony zachodniej znajduje się niewielki pawilon handlowy.

ZAGROŻENIA, POSTULATY

Zagrożenia:

- Wprowadzenie nowej zabudowy zaburzającej układ przestrzenny rynku;
- Usunięcie bazaltowej nawierzchni;
- Wycinka drzew.

Postulaty:

- Zachowanie historycznej nawierzchni i nawiązanie do niej w przypadku remontu;
- Prace pielęgnacyjne w parku: usunięcie utwardzonej nawierzchni wokół drzew; częściowa zamiana powierzchni utwardzonej na nawierzchnię mineralną.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

Tekst: Bartłomiej Lis, 15.07.2024 r.

Bartłomiej Lis